

A close-up photograph of a woman with brown hair tied up, sleeping peacefully in a bed. She is resting her head on a yellow pillow and is partially covered by a blue blanket. The background is softly blurred, showing more of the bed and a bright light source.

alecta

VEM TJÄNAR PÅ KRÅNGLIGA PENSIONER?

**Eva Adolphson, pensionsekonom Alecta
Jonas Hellman, omvärldsanalytiker United Minds**

Innehåll

Förord	sid 3
1. En herrans massa papper	sid 4
2. Strunta i prognosen – tänk att du ska samla ihop en säck med pengar	sid 12
3. Du är inte ensam om att inte förstå	sid 18
4. Slutsatser	sid 30
5. Ordlista – pensionsord	sid 32

Om författarna

Eva Adolphson är Alectas pensionsekonom. Hon har tidigare bl a varit välfärdsanalytiker på Länsförsäkringar och jobbat på Konsumenternas Försäkringsbyrå.

Jonas Hellman är en av grundarna till omvärlds-analysföretaget United Minds. Han har tidigare tillsammans med Ann Lindgren skrivit boken "Vad varje 40-talist bör veta!" (Wahlström & Widstrand).

Förord

Pensioner får inte vara svårt! Nuförtiden är det vanligt att leva 15–20 år som pensionär, och då ska det vara självklart att känna till grundprinciperna för hur pensionssystemen fungerar och veta hur man gör för att trygga sin ekonomi som äldre. Men tyvärr är det inte så i dag. Många beklagar sig över obegripliga pensionsbesked och att de är för dåligt insatta i pensionsfrågan. ”Den ska jag ta tag i senare” är en vanlig kommentar.

Varför upplevs pensioner som så krångligt? En förklaring är vi befinner oss i övergången till en ny pensionsordning. Tyvärr har den grundläggande förändringen inte kommunicerats tillräckligt tydligt.

Tidigare var pensionerna i huvudsak förmånsbestämda, vilket innebar att man i förväg visste hur stor pensionen skulle bli. För yngre människor är det numera i huvudsak premiebestämda pensioner som gäller, det vill säga pensionen styrs av hur mycket pengar (premier) som betalas in under yrkeslivet och den nettoavkastning som man får på dessa pengar. Mentalt har utvecklingen inte hunnit med. Många lever fortfarande kvar i det gamla synsättet på pensioner.

| 3

Premiebestämda pensioner ställer ökade krav på individen. Därför ökar behovet av information och läsbara pensionsbesked. Det måste bli lättare att få en bild av sitt totala pensionskapital och lättare att jämföra de pensionsprodukter som olika bolag erbjuder.

Man kan inte förvänta sig att branschen självmant kommer att bättra sig på denna punkt, eftersom varje bolags strävan förstås är att framhålla sig själv. Pensionsbolagen har under de senaste åren haft en bekväm tillvaro – de har kunnat ta ut höga avgifter av pensionsspararna utan att dessa märkt något.

Det behövs ett nytt pensionstänk som är anpassat efter den nya pensionsordningen. I rapporten presenterar vi en modell för hur man som pensionssparare kan räkna ut sitt behov av pensionskapital. Vi föreslår också åtgärder för att skapa en enhetlig uppställning för pensionsbeskeden och införa ett gemensamt språkbruk för pensioner.

Stockholm sommaren 2007

Eva Adolphson & Jonas Hellman

1. En herrans massa papper

Har du svårt att förstå dina pensionsbesked? I så fall är du tyvärr inte ensam. Bloggaren Jesper Svensson beklagar sig över att pensionsbolagen fyller hans postlåda med ”en herrans massa papper” som han undrar om han någonsin kommer att få tid, ork och lust att sätta sig in i:

Det svenska pensionssystemet är ju ett sammelsurium av statliga pensioner, premiepensioner och avtalspensioner. Så här är läget för mig (tror jag). Jag är ju numera statligt anställd, och får därmed pension genom nåt som kallas SPV. Tidigare var jag privatanställd tjänsteman och fick då pension genom Alecta. Innan dess var jag privatanställd inom LO-kollektivet (på den tid jag körde taxi) och får därför papper från Fora varje år (i nuläget uppgår mina pensionstillgångar där till 12 084 kr, hurra!). Som lök på laxen kommer nåt slags meddelande från Collectum (vad det nu är) samt de sedvanliga orangea kuverten från PPM och så från nåt fanstyg som heter minpension.se.

4 |

Så uppfattas pensionsbeskeden av många. Det är en djungel av olika aktörer och pensioner. Men Jesper Svenssons beslut att vänta med att sätta sig in i pensionsfrågan kan stå honom dyrt. Särskilt för yngre människor är det viktigt att förstå pensionsbeskeden – vilka pensionsinbetalningar som verkligen görs, var pengarna placeras, vad det kostar och vilka villkor som gäller. Det är nämligen detta som avgör vad pensionen i framtiden blir.

Utöver den allmänna – obligatoriska – pensionen har de flesta en tjänstepension som deras arbetsgivare står för. Tjänstepensionen blir allt viktigare för den totala pensionen. Den som är anställd bör ta reda på vad som är avtalat, och om detta avtal efterlevs. Om ingen tjänstepension finns bör man förhandla om en sådan. Egenföretagare måste själva betala in pensionspengar utöver det som de redan betalar till den allmänna pensionen. Den som inte gör det kommer att få låg pension.

Du sparar själv ihop till din pension

De som nu är pensionärer har inte behövt vara så vaksamma på pensionen. De har fått en pension som i huvudsak berott på vilken inkomst de tidigare haft. I

det gamla ATP-systemet räckte det att jobba i trettio år för att få ”full pension”. Med ”full pension” menades sextio procent av genomsnittsinkomsten under de 15 bästa inkomståren – alltså de år då inkomsten varit högst.¹

Tjänstepensionen har huvudsakligen fungerat enligt samma princip. Det har i förväg varit bestämt hur stor pensionen ska bli i förhållande till lönen. Arbetsgivarna har fått betala in så mycket pengar som krävts för att löpande täcka de utlovade pensionsnivåerna.

Men i det nya allmänna pensionssystemet är det inte bestämt hur stor pensionen blir i förhållande till lönen. Det som är bestämt är i stället hur mycket som ska betalas in till pensionen. Pensionens storlek beror sedan på vad de inbetalade pengarna räcker till.

Utvecklingen för tjänstepensionen går i samma riktning i de nya kollektivavtalen. I dessa fastställs inte vad pensionen ska bli i förhållande till lönen, bara hur stora pensionsinbetalningar som arbetsgivaren löpande ska göra för dig som anställd. Man kan säga att var och en får en egen ”pensionsäck” som det samlas pengar i. Ju mer pengar vi har i säcken när vi pensioneras desto högre blir pensionen.

Det är arbetsgivaren som betalar in pengarna. Men det är jätteviktigt för varje individ att veta hur mycket pensionspengar man har på olika ställen. Annars kan man få en obehaglig överraskning senare i livet.

Undersökningar visar att många förväntar sig en pension motsvarande 60–70 procent av slutlönen.² Den så kallade inkomstbortfallsprincipen – att man ska få behålla huvuddelen av sin inkomst – är djupt rotad i svenskarnas syn på allt från arbetslöshetsersättning till pensioner. Men för yngre människor finns det ingen garanti för att pensionen kommer att ligga i proportion till den inkomst man har som förvärvsarbetande. En hög inkomst ger ingen automatisk rätt till hög pension.

Vad pensionen blir beror i hög utsträckning på vilka pensionsinbetalningar som görs. Den som inte tänker på sin framtida pension, kan få nöja sig med en låg pension trots att man haft en hög inkomst.

.....
¹ Det var bara inkomster upp till ett visst tak som räknades. ”Full pension” var alltså i praktiken 60 procent av inkomsten upp till taket. Inkomster över taket gav inte högre ATP-pension.

² T ex Pensionsbarometern 2003. En undersökning utförd av Sifo på uppdrag av Pensionsforum.

Ökade krav på individen

Den gamla ordningen där man i förväg utlovades en viss pensionsnivå var ohållbar. I längden går det inte att utlova pensioner utan att veta vad de kostar. Den nya ordningen, att var och en får en inbetalning till sin framtida pension som man själv får placera, är bättre ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Men det ställer ökade krav på individen. Det gäller att hålla reda på dels hur mycket pensionspengar som betalats in, dels hur mycket pensionspengar som finns samlat på olika ställen.

Eftersom hela yrkeslivet räknas måste även den som är i 25–30-årsåldern förstå grundprinciperna i pensionssystemen. Uteblivna pensionsinbetalningar i början av yrkeskarriären är svåra att kompensera för senare. De pengar som betalas in när man är ung hinner med tiden växa. När man är äldre är det mycket svårare att bygga upp ett så stort pensionskapital som behövs. Det är alltså viktigt att så många som möjligt läser och förstår innehållet i sina pensionsbesked.

6 |

Viljan att lära sig finns

Ibland påstås det att problemet skulle vara att yngre generationer inte är tillräckligt intresserade av pensionsfrågor. Det är omöjligt att få 25-åringar att intressera sig för något som ligger 40 år framåt i tiden, suckas det uppgivet. Den underförstådda slutsatsen är att det är meningslöst att ens försöka lära ut ett ämne som pensioner.

Men bilden av yngre människor som ointresserade av pensioner stämmer inte. Tvärtom, det finns en stor medvetenhet bland dagens unga om behovet av att själv ta ansvar för sin framtida pension – det visar flera undersökningar.³ Viljan att lära sig finns. Problemet är pensionsvillkoren och hur dessa beskrivs av aktörerna på pensionsmarknaden.

Varför är det så komplicerat? Det är framför allt fyra faktorer som bidrar till detta:

1. Flera pensionssystem

För det första finns det inte ett pensionssystem, utan flera olika system. Den allmänna pensionen består av inkomstpension, premiepension och i vissa fall även garantipension. Bara det är tre olika pensionssystem.

.....

³ Bl a en undersökning som Alecta gjorde 2006 där 25–35-åringar svarade på frågor om tjänstepension.

Sedan finns det fyra stora kollektivavtalade system för tjänstepension (ITP för privatanställda tjänstemän, Avtalspension SAF-LO för privatanställda arbetare, PA 03 för statligt anställda och KAP-KL för kommun- eller landstingsanställda). Utöver dessa finns ytterligare några kollektivavtalade system; exempelvis har försäkringstjänstemän och banktjänstemän egna varianter på ITP.

Det finns också tjänstepensioner som kan tecknas av arbetsgivare utan att det finns kollektivavtal.

Dessutom finns olika former för privat pensionssparande.

De flesta omfattas av flera olika pensionssystem samtidigt – vilket medför att de får flera olika pensionsbesked.

2. Övergången till en ny pensionsordning

För det andra befinner vi oss i övergångsfasen till en ny pensionsordning. Tidigare var pensionerna i huvudsak förmånsbestämda, vilket innebar att individen på förhand visste hur stor pensionen skulle bli – givet en viss inkomst och ett visst antal yrkesår.

För yngre människor är det numera i huvudsak premiebestämda pensioner som gäller, det vill säga pensionen styrs av hur mycket pengar (premier) som betalas in under yrkeslivet och den avkastning som dessa pengar ger efter det att pensionsaktörerna har tagit betalt för sin förvaltning.

Trots övergången till premiebestämt system gör nästan alla pensionsaktörer fortfarande prognoser på den framtida pensionens storlek. I praktiken behandlar man premiebestämda pensioner som om de vore förmånsbestämda. Det ger en missvisande bild och de prognoser som presenteras är i praktiken en ren gissningslek.

3. Avsaknaden av ett enhetligt pensionsspråk

Den tredje faktorn som bidrar till att göra pensionsvillkoren svårbegripliga är avsaknaden av ett enhetligt pensionsspråk. Olika aktörer använder sig av olika ord när de beskriver samma sak. En del sätter rentav en ära i att uppfinna nya ord. Påfallande ofta utgår ordvalen från bolagens egna perspektiv, inte från konsumentperspektivet.

4. Pensionsaktörernas egenintressen

Ytterligare en faktor som bidrar till att göra pensionsbeskeden svåra att förstå är, tyvärr, pensionsaktörernas egenintressen. Vår främsta strävan är ofta att framhålla oss själva.

Avsaknaden av transparens på marknaden gör det lättare att ta betalt för olika pensionsprodukter. I praktiken är det ganska bekvämt för bolagen att pensions-spararna inte fullt ut förstår vad de betalar för eller hur betalningen går till.

Dessa fyra faktorer sammantaget gör att det är svårt att förstå sina pensionsvillkor även för den som anstränger sig och läser på. Vid något tillfälle kan bilden klarna, men så dimper det plötsligt ner ett nytt pensionsbesked i brevlådan som välter allt över ända. Varför skiljer sig uppgifterna i detta pensionsbesked från de tidigare? Varför räknar inte alla bolag på samma sätt? Vad blir min totala pension?

Att det finns flera olika pensionssystem går inte att ändra på. Det går heller inte att ändra på att det finns förmånsbaserade inslag kvar i vissa pensionssystem. Men det går att förenkla pensionsspråket och göra det lättare att lägga ihop och jämföra uppgifterna i olika pensionsbesked. Här har alla aktörer på pensionsmarknaden ett ansvar.

Prognos byggd på osäkra antaganden

Flera lovärda försök har gjorts att öka begripligheten. Det orangefärgade kuvertet är ett sådant försök. I detta fall har tyvärr strävan att förenkla gått före behovet av att ge en rättvisande bild. Den prognos som presenteras är visserligen tydlig och lätt att förstå, men den bygger på en lång rad antaganden.

För att få fram prognosen måste Försäkringskassan bland annat göra antaganden om:

- Ditt framtida arbetskraftsdeltagande (om du kommer arbeta alla år fram till den angivna pensionsåldern)
- Det framtida arbetskraftsdeltagandet i Sverige
- Din framtida inkomstutveckling
- Den allmänna inkomstutvecklingen i Sverige
- Din premiepensions utveckling (som styrs av de finansiella marknaderna och hur du själv väljer att placera dina premiepensionspengar)
- Medellivslängdens utveckling
- Födelsetal och arbetskraftsinvandring

Bara en av dessa faktorer är i sig svår att förutspå. Det säger sig själv att en prognos som bygger på så många antaganden – och som sträcker sig över så lång tid – är extremt osäker. Egentligen rör det inte om en prognos utan om ett hypotetiskt scenario. Detta gäller särskilt för yngre människor som har långt kvar till pensioneringen.

Ett annat försök att öka begripligheten är webbplatsen minpension.se. På denna går det att lägga ihop sin allmänna pension med sina tjänstepensioner. Men den prognos som presenteras lider av samma brister som prognosen i det orangefärgade kuvertet.

Riksrevisionen har nyligen beslutat att granska den statliga pensionsinformationen. Myndigheten befarar att det finns brister i de uppgifter som Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten lämnar till minpension.se. Den prognos för den allmänna pensionen som redovisas på minpension.se kan nämligen skilja sig från prognosen i det orangefärgade kuvertet.

| 9

Granskningen ska även omfatta de privata aktörernas pensionsinformation. Den preliminära analysen från Riksrevisionen visar att de beräkningstjänster som de flesta pensionsbolag har på sina webbplatser systematiskt underskattar utfallet av den allmänna pensionen jämfört med de prognoser som lämnas i det orangefärgade kuvertet.

Utgångspunkten är märklig. Varför ska Försäkringskassan och PPM ha tolkningsföreträdare när det gäller alla de antaganden som prognosen i det orangefärgade kuvertet bygger på? Det är inget som säger att just deras antaganden är tillförlitliga.

Behov av gemensamt pensionsspråk

Konsumenternas Försäkringsbyrå utkom 2001 med en ordlista där de vanligaste pensionsorden förklaras. Ordlistan var ett resultat av ett brett samarbete mellan olika aktörer på pensionsmarknaden med syftet att öka begripligheten. Men trots att de stora aktörerna själva medverkade i framtagandet av ordlistan har det inte skett några markanta förbättringar sedan den kom ut.

Bolagen använder fortfarande i stor utsträckning sina egna ord i pensionsbeskeden och när de beskriver de egna produkterna. Som sparare blir man både förvirrad och frustrerad.

Finansinspektionen har i rapporten Pensionssparandet och värdebeskeden (2006:10) granskat pensionsbeskeden från de drygt 50 aktörer som erbjuder olika former av pensionslösningar i Sverige. Slutsatsen är att informationen till pensionspararna måste bli bättre. Kritiken av pensionsbeskeden sammanfattas i fyra punkter:

- Mängden information verkar förvillande
- De ord och termer som används är främmande och missförstås
- De årliga pensionsbeskeden avviker från varandra i form och termer, vilket försvårar jämförelser
- Förväntad information finns inte med eller är svår att hitta

I sin rapport visar Finansinspektionen hur pensionsbeskeden skulle kunna ändras för att bli mer lättbegripliga. Den ger också rekommendationer om vilka ord som bör användas och pekar ut några som bör undvikas. I konsumenternas intresse bör steg tas mot ett gemensamt pensionsspråk, fastslås det.

Otydliga och dolda avgifter

En annan viktig fråga som Finansinspektionens rapport tar upp är pensionsbolagens avgifter. Ofta är det svårt att se vilka avgifter som bolagen tar ut, vad dessa avgifter baserar sig på och hur de egentligen beräknas. Pensionsspararna förstår inte vad bolagen tar betalt för och kan därför inte jämföra priserna mellan olika aktörer.

Konsumenternas Försäkringsbyrå har visat att det i privata pensionsförsäkringar finns följande sätt att ta betalt:

- Inbetalning av pensionspengar (inbetalnings- eller premieavgift)
- Årlig avgift på pensionskapitalet (förvaltningsavgift)
- Avgift i procent på fondandelarnas värde (fondavgift)
- Uttag av pension (uttagsavgift)
- Avgift för flytt av pensionskapital till annat bolag (flyttavgift)
- En fast årlig avgift för att man har pensionsförsäkringen

Dessutom har alla traditionella livbolag kostnader för kapitalförvaltningen som minskar spararnas kapital. Men någon ”kapitalförvaltningsavgift” redovisas inte för kunden.

Som regel tas flera olika avgifter ut. Avgifternas utformning varierar. Premieavgifter kan exempelvis vara fasta eller procentuella, förvaltningsavgifter kan tas ut som en procentandel av hela pensionskapitalet eller – vid fondförsäkring – som procentandelar på fondandelarnas värde.

Dessutom finns det ofta olika försäkringstjänster kopplade till pensionsförsäkringar som bolaget givetvis kan ta särskilt betalt för.

Att pensionsbolagen måste ta betalt i någon form är en självklarhet. Men det skulle underlätta betydligt för pensionsspararna om det tydligare framgick vad bolagen tar betalt för och hur detta sker.

Finansinspektionens kritik av pensionsaktörerna är i sak hård. Men när det kommer till åtgärderna blir den ändå hovsam. Det är upp till pensionsbolagen själva att bestämma om de vill öka begripligheten och därmed underlätta för pensionsspararna. Frågan är dock om de olika aktörerna klarar av att på frivillig väg samspela för att underlätta för konsumenterna – särskilt i ett läge då detta sannolikt skulle begränsa utrymmet för bolagen att ta betalt.

| 11

Alectas VD Tomas Nicolin har på DN Debatt den 7 juni 2007 lanserat ett förslag som gör det lättare för konsumenterna att jämföra olika aktörers avgifter. Han förslår att man inför begreppet effektiv avgift, det vill säga en summering av alla avgifter i ett nyckeltal. Syftet är att förhindra att de verkliga kostnaderna döljs för pensionsspararna.

Finansinspektionen har möjlighet att ta initiativet till en sådan redovisning, men det kräver att den är beredd på tuffa diskussioner med vissa av branschens aktörer.

Synonymordlista för pensionsbesked

Olika pensionsaktörer väljer att beskriva samma sak med olika ord i pensionsbeskeden. Detta gör det svårare att jämföra uppgifterna mellan olika pensionsbesked. Nedan följer ett antal exempel på synonymer.

Tjänstepension

Synonym: Avtalspension

Pension som arbetsgivaren betalar utöver den allmänna pensionen.

Premiebestämd pension

Synonymer: Premiebaserad pension, Avgiftsbaserad pension, Avgiftsbestämd pension

Pension som bestäms av hur mycket pengar (premier/avgifter) som betalas in under yrkeslivet – och avkastningen på dessa pengar efter det att pensionsaktörerna har tagit betalt för sin förvaltning.

Pensionskapital

Synonymer: Försäkringskapital, Försäkringssparande, Fondvärde, Sparande

Så mycket pengar som finns ihopsamlade för den framtida pensionen för en individs räkning.

Arvsvinst

Synonymer: Riskintäkt, Riskkompensation

Överblivna pengar från de i pensionssystemet som har dött. Dessa pengar fördelas mellan dem som finns kvar i pensionssystemet, vilket gör att de får ett högre pensionskapital än vad de annars skulle ha haft.

Avgångspension

Synonym: Avtalspension

Tjänstepension som betalas till en anställd som slutar sitt arbete innan han eller hon egentligen skulle pensioneras. (Avtalspension kan alltså ha två olika betydelser – det kan fortfarande även användas som en synonym för tjänstepension.)

Förmånsbestämd pension

Synonym: Förmånsbaserad pension

Pensionen är bestämd i förväg – till ett fast belopp, till en viss procent av slutlönen eller till en viss procent av genomsnittslönen under ett visst antal år.

Garanterat belopp

Synonym: Avtalat belopp

Det lägsta belopp som man är garanterad att få i pension.

Premiebefrielseförsäkring

Synonym: Premieskydd, Avgiftsbefrielseförsäkring, Betalningsbefrielse

En tilläggförsäkring som innebär att man slipper betala premien för sin pensionsförsäkring om man blir sjukskriven en viss tid och därför inte kan arbeta. Oftast utfaller försäkringen också för den som får sjukersättning/aktivitetsersättning.

Traditionell försäkring

Synonym: Traditionell livförsäkring

Pensionsförsäkring med en lägsta garanterad nivå på den framtida pensionen. Eftersom det finns en garanterad nivå är det pensionsbolaget som bestämmer hur pengarna ska placeras.

Pensionsbesked

Synonymer: Värdebesked, Årsbesked, Utvecklingsbesked

Det brev med uppgifter om pensionen som pensionsaktörerna skickar ut till spararna minst en gång per år.

'06

B

SVERIGE
PORTO
BETALT

Prognos för din allmänna pension

Prognosen grundar sig på de 1 805 209 kr du hittills har tjänat in till din allmänna pension (se pensionskonto sidan 2), samt din årliga tillägs du går i pension. I beräkningen har antagits att du kommer ha samma pensionsgrundande inkomst som under 2004, det vill säga 117 250 kr (se beslut sidan 4).

År	Årlig utbetalning	Årlig utbetalning
2004	11 900 kr/månad	14 200 kr/månad
2005	11 900 kr/månad	14 200 kr/månad
2006	11 900 kr/månad	14 200 kr/månad

Den årliga utbetalningen för 2006 beräknas utifrån den årliga utbetalningen för 2004 och 2005. Utbetalningen för 2006 beräknas utifrån den årliga utbetalningen för 2004 och 2005.

2. Strunta i prognosen – tänk att du ska samla ihop en säck med pengar

Det finns inget givet svar på frågan vad din premiebestämda pension blir, särskilt inte om du har långt kvar till pensioneringen. Hur ska man då tänka som hyfsat ung när det gäller dessa pensioner? Vårt råd är att strunta i de olika prognoser som presenteras i pensionsbeskeden och i stället titta på vad du faktiskt har sparat ihop hittills. Framtiden kan pensionsaktörerna ändå inte veta något om.

Det är uppenbart vilket pensionskapital du har och du kan också räkna ut ungefär vilket pensionskapital du behöver när du går i pension – hur stor din ”säck” med pensionspengar behöver vara.

Ett viktigt ingångsvärde är vilken pension du vill ha som äldre. Anta att du vill ha en månatlig pension på 15 000 kronor före skatt och att den ska räcka i 20 år efter att du har gått i pension. I så fall behöver du:

15 000 kronor
X 12 månader
X 20 år
= 3,6 miljoner kronor

Anta i stället att du vill ha en månatlig pension på 20 000 kronor. I så fall behöver du:

20 000 kr
X 12 månader
X 20 år
= 4,8 miljoner kronor

Ovanstående exempel är ett förenklat men pedagogiskt sätt att räkna på. Det förutsätter ett antagande om hur länge pensionspengarna ska räcka. Men till skillnad från de olika prognoser som förekommer ger det en rättvisande bild av hur den nya pensionsordningen fungerar. Om jag får en prognos så förväntar jag mig att pensionen ska ligga i samma härad som prognosen anger. Då tror

jag att det är ungefär så mycket jag ska få och utgår från den uppgiften när jag tar olika privatekonomiska beslut.

Enligt vår uppfattning är det bättre att visa hur premiebestämda pensioner faktiskt fungerar och därmed underlätta för människor att klara omställningen till den nya ordningen.

En prognos kan ge ett enkelt svar på frågan: vad blir min framtida månatliga pension? Men om svaret är fel har den ändå inget värde. För enskilda individer som blir vilseledda kan en missvisande prognos få allvarliga konsekvenser.

Varför finns det ett behov av att infantiliserar människor när det gäller pensionsystemen? Det är bättre att lära ut hur dessa system i praktiken fungerar.

Den som läser sin pensionsprognos i det orangefärgade kuvert ser inte kopplingarna – att det exempelvis ger sämre pension att ta ett sabbatsår, bli arbetslös, jobba deltid, bli förtidspensionerad eller studera. Avbrott i yrkeskarriären tar prognosen inte hänsyn till. Man förstår inte heller att pensionen påverkas av de finansiella marknaderna, medellivslängdens utveckling, arbetskraftdeltagandet i samhället och tillväxten i ekonomin.

Försäkringskassan brukar hävda att den som vill ha bättre pension ska fortsätta arbeta efter 65 år. Idag är det dock så att i de flesta kollektivavtal om pensioner upphör arbetsgivarens skyldighet att göra inbetalningar till tjänstepensionen vid denna ålder. Med andra ord betalar det sig inte fullt ut att fortsätta arbeta högre upp i åldrarna.

Modell för att räkna ut hur stort pensionskapital du behöver

Hur stort pensionskapital du behöver kan egentligen bara du själv svara på. Man kan räkna som vi gör i exemplen ovan. Modellen bygger på att du tar ut alla pensioner livsvarigt. En osäkerhetsfaktor är dock medellivslängdens utveckling. Olika årskullar kan förväntas leva olika länge och självklart är det stor skillnad på den förväntade livslängden om man är född på 1950-talet eller om man föds i dag.

Antagandet att vi kommer att leva i genomsnitt 20 år som pensionärer är ett exempel. Enligt Statistiska Centralbyrån förväntas en svensk 65-årig man i

dag i genomsnitt leva i ytterligare 17,6 år. En svensk 65-årig kvinna förväntas i genomsnitt leva i ytterligare 20,75 år.

Enligt en rapport från Försäkringstekniska Forskningsnämnden och Sveriges Försäkringsförbund från maj 2007 är den förväntade återstående livslängden för alla försäkrade 65-åringar i kollektivavtalade och frivilliga försäkringar 22,1 år för kvinnor och 19,6 år för män.

Medellivslängden varierar således mellan olika försäkringskollektiv. Hur länge de försäkrade lever påverkar förstås hur länge pensionskapitalet räcker. I den allmänna pensionen och tjänstepensionen används samma livslängdsantaganden för kvinnor och män.

Under 1900-talet ökade den förväntade återstående medellivslängden vid födseln i Sverige med hela 24 år.⁴ Det var bland annat ett resultat av många farliga sjukdomar utrotades. Den medicinska utvecklingen går fortsatt framåt. De kanske allra mest revolutionerande förändringarna sker inom bioteknikens område. Det kan hända att medellivslängden plötsligt tar ett skutt uppåt – och i så fall är det kanske inte i 20 år utan snarare i 25 eller 30 år som pensionskapitalet ska räcka. I så fall behöver vi samla ihop en större säck med pengar inför pensioneringen.

| 17

Behov av pensionskapital

Månatlig pension	20 år	25 år	30 år
10 000 kr	2,4 miljoner	3 miljoner	3,6 miljoner
15 000 kr	3,6 miljoner	4,5 miljoner	5,4 miljoner
20 000 kr	4,8 miljoner	6 miljoner	7,2 miljoner
25 000 kr	6,0 miljoner	7,5 miljoner	9 miljoner

I livsvariga pensioner är det inte din egen förväntade livslängd som styr behovet av pensionskapital, utan den förväntade medellivslängden i det pensionskollektivet där du ingår. En poäng med livsvariga pensioner är att de som omfattas är med och delar på riskerna. Den som har oturen att dö relativt ung får vara med och betala pensionen för den som lever länge.

.....
⁴ Enligt SCB:s befolkningsstatistik ökade den förväntade återstående medellivslängden med 25 år för kvinnor och 23 år för män från perioden 1901-1910 till perioden 2001-2005.

Att du själv lever länge påverkar inte storleken på din pension. Men om medellivslängden ökar kommer pensionsaktörerna att ändra sina antaganden. Med en längre kalkylerad utbetalningstid blir den månatliga pensionen lägre.

I verkligheten kanske du inte kommer att välja att ta ut dina pensioner livsvarigt. Många kommer att ta ut åtminstone delar av sin tjänstepension och eventuella privata pensionssparande under ett begränsat antal år. Men ovanstående modell ger ändå en vägledning för hur man kan resonera kring sitt eget behov av pensionskapital.

Så räknar du ut hur mycket du har ”i säcken”

Nästan alla pensionsbesked innehåller uppgifter om hur stort pensionskapital den sparande hittills har byggt upp i systemet. Fast ibland kallas det inte pensionskapital utan något annat – försäkringskapital, försäkringssparande, fondvärde eller bara ”sparande”. De skiftande ordvalen i olika pensionsbesked kan vara förvirrande.

I det orangefärgade kuvertet finns uppgiften om pensionskapitalets storlek på sidan 2. ”Totalsumman på dina konton” står det. I tabellen över framgår hur mycket du har samlat ihop i inkomstpension och hur mycket du samlat ihop i premiepension (de två delar som utgör den allmänna pensionen). Där framgår också hur mycket pengar som sattes in i dessa pensionssystem under det senaste året (år 2005 i det besked som skickades ut 2007), hur stor avkastningen på kapitalet varit och vilka avgifter som tagits ut.

Den som är i 30-årsåldern kan exempelvis ha i storleksordningen ett par hundra tusen kronor i pensionskapital som redovisas i det orangefärgade kuvertet. Utöver den allmänna pensionen – den som redovisas i det orangefärgade kuvertet – har de flesta en tjänstepension som deras arbetsgivare står för. Har man haft flera olika jobb, som Jesper Svensson i förra avsnittet, kan man få tjänstepension från flera olika håll samtidigt.

För yngre personer finns det sällan särskilt mycket pensionskapital uppbyggt i tjänstepensionen heller. Det är med andra ord en bit kvar för att komma upp i de miljoner som behöver samlas i säcken inför pensioneringen.

Matti Mäkinen
Vägen 21
453 21 Landsorten

Dina pensionskonton

Förändringar på dina konton under 2005 i kr	Inkomstpension	Premiepension
Värde 2004-12-31	786 184	48 863
Insatt pensionsrätt för 2004	+ 45 504	+ 7 110
Arvsvinst	+ 398	+ 28
Rabatt på fondavgifter	-	+ 34
Administrationsavgift	- 435	- 110
Värdeförändring	+ 22 768	+ 8 113 *
Värde 2005-12-31	854 419	64 038

* Här ingår värdeförändring i fonderna samt ränta på pensionsrätten för 2004.

Totalsumma på dina konton:

Din allmänna pension

918 457 kr

Förändringar på dina konton sedan start

Sedan 1985 har du tjänat in 626 417 kr i pensionsrätter till din inkomstpension. Beloppet har vuxit med 228 002 kr och värdet uppgår nu till 854 419 kr.

Sedan 1995 har du tjänat in 52 878 kr i pensionsrätter till din premiepension. Beloppet har vuxit med 11 160 kr och värdet uppgår nu till 64 038 kr.

Din allmänna pension

918 457 kr

Hur det ser ut i olika pensionsbesked om tjänstepension

Privatanställda arbetare med Avtalspension SAF-LO

Den som är privatanställd arbetare och omfattas av Avtalspension SAF-LO får ett pensionsbesked från Fora. Pensionsbeskedet kallas för ett ”värdebesked”. En redovisning av det totala pensionskapitalet finns med i beskedet.

Privatanställda tjänstemän med ITP

Den som är privatanställd tjänsteman med ITP får ett årligt pensionsbesked från Collectum. Detta besked handlar både om den förmånsbestämda och om den premiebestämda tjänstepensionen.

När det gäller den premiebestämda tjänstepensionen – ITPK – går det att hitta det uppsamlade pensionskapitalet på sidan 4 i pensionsbeskedet från Collectum. Detta pensionskapital kan läggas i pensionssäcken.

Men den förmånsbestämda tjänstepensionen kan inte behandlas på samma sätt; den tillkommer utöver de premiebestämda pensionerna.

Beskrivningen ovan gäller den gamla ITP-planen, det vill säga den som hittills har gällt. För de yngre privat tjänstemän som nu ska välja pensionsförvaltare i den nya ITP-planen blir det enklare, eftersom det för deras del bara kommer att finnas premiebestämd tjänstepension.

Statligt anställda

För statligt anställda är det knepigare. De får endast årliga pensionsbesked för den premiebestämda tjänstepensionen. För den förmånsbestämda tjänstepensionen skickas det inte ut något pensionsbesked. Det gör att många statligt anställda svävar i okunnighet om denna del av sin tjänstepension.

Den premiebestämda tjänstepensionen är i sin tur uppdelad i två delar. I den ena får den anställde själv välja var pensionspengarna ska placeras. Den andra delen ligger alltid hos Kåpan Pensioner.

I pensionsbeskedet från Kåpan går det att se det aktuella värdet på pensionskapitalet. Beskedet omfattar bara en sida och uppgiften finns i den översta rutan.

Statligt anställda som valt att placera den ”fria” delen av sina pensionspengar hos någon annan aktör än Kåpan får även ett pensionsbesked från denna aktör. Pensionskapitalet i Kåpan ska i sådana fall slås ihop med det pensionskapital

som redovisas i andra pensionsbesked som rör den statliga tjänstepensionen.
Kommun- och landstingsanställda

För kommun- och landstingsanställda finns inget enhetligt pensionsbesked. Uppgifter om den premiebestämda tjänstepensionen skickas ut direkt av de bolag som förvaltar pensionskapitalet. För den som inte själv har gjort något val av förvaltare hamnar pengarna hos KPA Pension.

För eventuella förmånsbestämda tjänstepensioner skickas inga pensionsbesked. Detta beror troligen på att det här finns svåra övergångsbestämmelser. Risken är därför uppenbar att vissa kommun- och landstingsanställda kommer att underskatta sin tjänstepension.

Vissa pensioner redovisas dubbelt

Något som bidrar till att öka förvirringen är att samma tjänstepension kan redovisas av flera olika aktörer. En privatanställd tjänsteman som till exempel har valt att placera sin ITPK i Skandia kan få uppgifter om denna tjänstepension både från Skandia och från Collectum. Det gäller att hålla reda på försäkringsnumren för att inte räkna dubbelt. Samma sak gäller de flesta andra pensionsbolag som är valbara i ITPK.

| 21

En del aktörer blandar uppgifter om tjänstepension, privat pensionssparande och fria fonder i ett och samma besked. För mottagarna av informationen är det näst intill omöjligt att bena ut vad som är vad.

Problemet med dubbelredovisning gäller för tjänstepensioner där det finns särskilda bolag som bland annat har till uppgift att skicka ut pensionsbesked till alla som omfattas av ett visst pensionsavtal (Collectum och Fora).

För pensionsförsäkringar som tecknas privat finns inte motsvarande problem. För dessa kommer det bara pensionsbesked från de bolag där pensionsförsäkringarna tecknats.

Den nya ordningen kräver ett nytt pensionstänk

Om du vill få fram hur mycket du har i din ”pensionssäck” ska du lägga ihop pensionskapitalet i alla de premiebestämda pensioner som du omfattas av. De

eventuella förmånsbestämda tjänstepensioner som du också har får läggas vid sidan om.

Med en ny pensionsordning borde följa ett helt nytt pensionstänk, men varken Försäkringskassan eller pensionsbolagen har hittills tagit steget fullt ut. I praktiken behandlar de fortfarande de premiebestämda pensionssystemen som om de vore förmånsbestämda, vilket är vilseledande.

Som pensionssparare måste du inse att din framtida pension styrs av hur mycket pensionskapital du själv bygger upp under ditt yrkesliv, inte av inkomstbortfallsprincipen och vad du har för slutlön när du går i pension.

Att bygga upp ett pensionskapital på flera miljoner kronor kan för många uppfattas som orealistiskt. Men tanken är att de pengar som avsätts för din räkning i olika pensionssystem när du är ung ska förränta sig. Om pengarna placeras klokt hinner det pensionskapital du samlar ihop som ung växa till sig.

Med den nya pensionsordningen är det alltså viktigt att ha tjänstepension men också att börja förvärvsarbete tidigt i livet. De pengar du avsätter till pensionen när du är ung är extra mycket värda.

Det är också viktigt att läsa och förstå sina pensionsbesked. Den som förstår hur systemen fungerar och placerar sina pensionspengar genomtänkt kommer med stor sannolikhet att få betydligt högre pension än den som låter tillfälligheter styra.

3. Du är inte ensam om att inte förstå

Det vanligaste pensionsbeskedet är det orangefärgade kuvertet som skickas ut till totalt 5,8 miljoner pensions sparare – i princip hela Sveriges vuxna befolkning. Andelen som känner igen kuvertet är i dag mycket stor.

Enligt Försäkringskassans egna utvärderingar läser fyra av fem mottagare hela eller delar av innehållet i det orangefärgade kuvertet.⁵ Av dessa tycker hälften att det är mycket eller ganska lätt att ta till sig innehållet. Andelen som uppger att de har svårt att ta till sig innehållet är 27 procent.

Resultaten bekräftas i en egen undersökning som Alecta nyligen genomfört, där frågor ställts om olika pensionsbesked. De intervjuade i denna undersökning är 1 086 slumpvis utvalda förvärvsarbetsande i åldrarna 28–50 år.

De svarande i undersökningen

Privatanställda tjänstemän	444 svarande
Privatanställda arbetare	240 svarande
Statligt anställda	123 svarande
Kommun- eller landstingsanställda	279 svarande
Totalt	1 086 svarande

| 23

De pensionsbesked som ingår i undersökningen är dels det orangefärgade kuvertet – som alla intervjuade har tagit ställning till – och dels de vanligaste pensionsbeskeden för tjänstepension från de fyra stora avtalsområdena:

- Privatanställda tjänstemän – Collectum
- Privatanställda arbetare – Fora
- Statligt anställda – Kåpan
- Kommun- och landstingsanställda – KPA

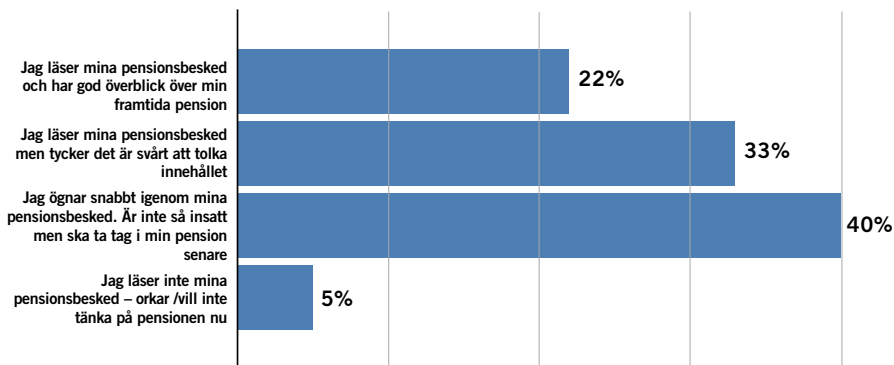
Exempel på de olika pensionsbeskeden har visats upp när frågorna ställts. De intervjuade har alltså kunnat läsa innantill på pensionsbeskeden – de har inte behövt förlita sig på sin minnesbild.

⁵ Försäkringskassan & PPM. Den allmänna pensionen och det orange kuvertet 1998–2006, April 2006, Demoskop

Av svaren framgår tydligt att problemet med pensionsbeskeden inte främst är ointresse eller bristande engagemang, utan att dessa upplevs som svåra att förstå. Endast en mindre grupp – 5 procent – svarar att de inte läser sina pensionsbesked. Samtidigt är det relativt få – 22 procent – som svarar att de läser sina pensionsbesked och har god överblick över sin framtida pension. Huvuddelen uppger att de läser eller ögnar igenom sina pensionsbesked, men att de ändå inte förmår ta till sig innehållet.

Eftersom de svarande är förvärvsarbetande får de som regel minst ett pensionsbesked om tjänstepension. De allra flesta uppger att de hittills i år har fått 1–5 pensionsbesked utöver det orangefärgade kuvertet.

VILKEN PENSIONSTYP ÄR DU?

Svarande: 1086 förvärvsarbetande i åldrarna 28–50 år
Källa: Alecta, egen undersökning

Skrämmande många litar på prognosen i det orangefärgade kuvertet

Samtliga i undersökningen minns att de har fått det orangefärgade kuvertet och 84 procent uppger att de har läst innehållet. Jämfört med de andra pensionsbeskeden i undersökningen uppfattas det orangefärgade kuvertet som lättare att förstå. En bidragande orsak till detta är säkert igenkänningseffekten – man har sett och läst det förut. ”Bara” 21 procent av de förvärvsarbetande 28–50-åringarna tycker att innehållet i det orangefärgade kuvertet är ganska eller mycket svårt att förstå.

Huvudproblemet med det orangefärgade kuvertet är prognosen. En del av de intervjuade tycks ha greppat detta. 39 procent svarar att pensionsprognosen inte är

tillförlitlig – vilket är en högre andel än för de andra pensionsbeskeden i undersökningen. Men samtidigt är det 43 procent som svarar att prognosen i det orangefärgade kuvertet är mycket eller ganska tillförlitlig. Faktum är dock att prognosens tillförlitlighet för personer under 50 år (den grupp som intervjuas i undersökningen) i princip är noll. Försäkringskassan har lyckats att skapa förtroende för en pensionsprognos som man inte bör lita på!

Faran med detta är förstås att många kommer att bygga sin privatekonomiska planering inför ålderdomen på helt felaktiga förutsättningar.

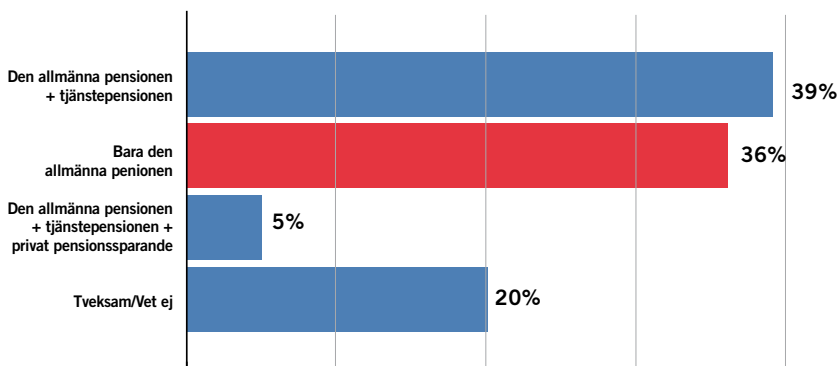
Prognosen är det som Försäkringskassan väljer att lyfta fram i det orangefärgade kuvertet. Det är den man ser först. Ytterligare en allvarlig konsekvens av detta är att färre tar till sig den information som verkligen är väsentlig – nämligen hur mycket pensionskapital som man hittills har samlat ihop i den allmänna pensionen.

| 25

Den informationen finns undandömd på sidan 2 i pensionsbeskedet. Där framgår det både hur mycket som finns i inkomstpensionen och hur mycket som finns i premiepensionen, men också totalsumman på dessa båda konton.

I Alectas undersökning ställs frågan hur många som på ett ungefär minns vad totalsumman var i deras eget pensionsbesked. 27 procent svarar att de minns detta, vilket kan tyckas som en stor andel mot bakgrund av hur undanskymd uppgiften är.

VET DU VAD SOM INGÅR I PENSIONSBSKEDET I DET ORANGEFÄRGADE KVERTET?

Svarande: 1086 förvärvsarbetande i åldrarna 28–50 år
Källa: Alecta, egen undersökning

 Rätt svar

Info 06
Tjänat in
pension år,
håll inkom-
pens och
remiss, om
du är 60 år

På kringkassan och
pensionsmyndigheten

Matti Mäkinen
Vägen 21
453 21 Landsorten

'06

Prognos för din allmänna pension

Det här är en uppskattning av vad du kommer att få i allmän pension. Prognosen grundar sig på de 918 457 kr du hittills har tjänat in till din allmänna pension (se pensionskonto sidan 2), samt din årliga inkomst tills du går i pension. I beräkningen har antagits att du kommer att ha samma pensionsgrundande inkomst som under 2004, det vill säga 239 900 kr (se beslut sidan 4).

Pensionsålder	0 % tillväxt	2 % tillväxt
61 år	9 300 kr/månad	14 600 kr/månad
65 år	11 900 kr/månad	20 200 kr/månad
70 år	16 700 kr/månad	31 300 kr/månad

Din allmänna pension vid 65 års ålder och 0 procent tillväxt (11 900 kr/månad) består före skatt av: 9 600 kr inkomstpension och 2 300 kr premiepension.

Du kan få pension från flera håll

Har du tjänstepension från arbetsgivare så redovisas den inte här. På www.minpension.se kan du få prognoser där även tjänstepensionen ingår.

En tillväxt på 0 procent innebär att du kan jämföra beloppen i prognosen med det du har i inkomst idag. Värdeutvecklingen på premiepensionsfonderna antas här vara 3,5 procent per år. Vid en tillväxt på 2 procent antas lönerna i Sverige, inklusive din egen, växa med 2 procent om året. Här har värdeutvecklingen på premiepensionsfonderna antagits vara 5,5 procent per år.

①

Men 73 procent minns inte totalsumman på deras egna pensionskonton i den allmänna pensionen. Att tre av fyra inte vet hur mycket pensionskapital de har i den allmänna pensionen är illavarslande med tanke på den nya pensionsordningen. Poängen med premiebestämda pensioner är att var och en ska samla ihop till sin egen framtida pension. Den som inte vet hur mycket pensionskapital som finns i den egna "pensionssäcken" kan förstås inte veta hur mycket ytterligare man behöver dra in för att få en rimlig pension.

I dag har många inte en aning om hur mycket pensionskapital de behöver samla ihop. I undersökningen ställdes också en öppen fråga om detta. Svaren varierar mellan allt från ett par hundra tusen kronor till flera miljoner. Veldig många svarar "ingen aning" eller "vet ej".

Ett annat oroväckande resultatet är den låga kännedomen om vad som ingår i pensionsbeskedet i det orangefärgade kuvertet. 36 procent väljer det korrekta svarsalternativet – bara den allmänna pensionen. 39 procent svarar att pensionsbeskedet i det orangefärgade kuvertet omfattar både den allmänna pensionen och tjänstepensionen. En del tror att även privat pensionssparande omfattas medan en stor grupp svarar "tveksam/vet ej". De svarande har haft möjlighet att läsa på pensionsbeskedet när de svarat på frågan. Men trots att det tydligt står "Prognos för din allmänna pension" väljer de flesta fel svarsalternativ. Det säger något om hur svårbegripliga pensionsbeskeden är och osäkerheten kring hur informationen ska tolkas.

| 27

Collectums prognos är mer tillförlitlig – men färre svarar att de litar på den

Av de totalt 1 086 intervjuade 28–50 åringarna definierar sig 444 som privat tjänstemän. Samtliga privat tjänstemän som omfattas av ITP-planen ska få ett pensionsbesked från Collectum med en pensionsprognos. I undersökningen uppger 351 av privat tjänstemännen att de själva har fått ett pensionsbesked från Collectum.

Pensionsbeskedet från Collectum uppfattas som svårare att förstå än pensionsbeskedet i det orangefärgade kuvertet. 33 procent tycker att pensionsbeskedet från Collectum är mycket eller ganska svårt att förstå.

I sak är pensionsprognosen från Collectum mer tillförlitlig än pensionsprognosen i det orangefärgade kuvertet. I den gamla ITP-planen är pensionen förmånsbestämd.

Personnummer: 123456, datum 2007-03-06

BERTIL JOHANSSON
Gatan 10
563 21 Staden

Årsbesked över din tjänstepension, 2006

Kanske är din pensionering nära, kanske är den långt bort. Oavsett när det är dags, är det viktigt att du vet hur mycket du får i pension i framtiden.

I det här beskedet ligger fokus på din tjänstepension ITP, som din arbetsgivare tecknat för dig. ITP bygger på ett kollektivavtal mellan Svenskt Näringsliv och PTK.

Lönen kommer från ett håll – pensionen från flera

För att du lättare ska kunna göra dig en bild av din totala pension, har vi också tagit med information om annan tjänstepension som har påverkat din ITP. Lägg till din allmänna pension från Försäkringskassan och ditt privata pensionssparande om du har ett sådant.

Skydd vid sjukdom och dödsfall

Din tjänstepension ITP ska ge dig extra trygghet när du går i pension en dag, men redan nu kan du ha nytta av den om du skulle bli långvarigt sjuk.

Du har också ett eller flera efterlevandeskydd som kan betalas ut när du avlider.

Viktig information

Det är viktigt att du läser den allmänna informationen på sista sidan om vem som tagit fram uppgifterna i ditt besked och har ansvaret för informationen

När kommer nästa besked?

Om ett år får du ett nytt besked från oss med aktuella uppgifter. Skulle det innan dess ske någon väsentlig förändring som påverkar din ITP, exempelvis att din arbetsgivare anmäler ny lön, får du ett uppdaterat besked.

Har du frågor?

Uppgifterna i det här beskedet har vi fått från din arbetsgivare och de aktuella försäkringsbolagen. I beskedet ser du från vem uppgifterna kommer och vem som bäst kan besvara dina frågor. Har du allmänna frågor är du alltid välkommen att kontakta oss. Din arbetsgivare, försäkringsrådgivaren på arbetet eller ditt fackförbund kan också svara på många av dina frågor.

Personuppgifter hanteras enligt personuppgiftslagen (PUL). Läs mer på www.collectum.se. I övrigt gäller varje försäkringsbolags försäkringsvillkor.

Tjänstepensionsuppgifter som gäller per den 1 januari 2007

Om du fått ändrad lön eller slutat din anställning före den 1 januari – och vi inte kunnat uppdatera dina uppgifter innan vi skickar ut det här beskedet – stämmer inte de uppgifter vi redovisar här.

Uppgifter vi fått från din senaste arbetsgivare.	Uppgifter vi fått från Alecta.
Arbetsgivare: Falken AB	Ditt referensnummer i Alecta: 87654321 Webbplats: alecta.se Telefon 020-78 22 80
Pensionsålder: 65 år	Beräknad tjänstetid i månader: 390 månader Du behöver en beräknad tjänstetid på 360 månader (30 år) för att få maximal ITP. För varje månad som saknas, minskar din ITP-pension med 1/360-del. Läs mer på förklaringsidan.
Anmäld årslön: 480 000 kronor Årslönen motsvaras vanligen av 12,2 gånger månadslönen, vilket inkluderar semestertillägg. Vissa rörliga lönedelar ingår också, exempelvis provision och viss bonus där ett treårsgenomsnitt räknats fram.	

Har du tänkt över din ITPK, 2006

... har du de ITPK-val du har gjort och i vilket eller vilka försäkringsbolag du har placerat din ITPK. På nästföljande sidor kan du läsa mer om vem som ansvarar för uppgifterna och hur beloppen har tagits fram.

Din ITPK i Alecta

Informationen om den ITPK du tjänat in i Alecta hittar du på sidan "Pension du redan tjänat in".

Har du valt ITPK familjeskydd och/eller ITPK med återbetalningsskydd?

Informationen om dessa försäkringar och aktuella belopp hittar du sidan "När du avlider".

Dina ITPK-uppgifter

Med återbetalningsskydd	Kapital 1/1 2006	Inbetalda premier	Värdeförändring	Arvsvinst	Avgifter	Avkastningskatt	Kapital 31/12 2006	Prel månadsbelopp i 5 år
Livbolaget Traditionell www.livbolaget.se (1)	210 000	9 600	4 000	0	-700	-1 200	221 800	3 650
Summa, kronor	210 000	9 600	4 000	0	-700	-1 200	221 800	3 650

Månadsbeloppen hittar du också på sidan Pension du redan tjänat in under rubriken Pension i fem år.

(1) 2 150 kr är garanterade och 1 500 kr är återbäring.

Det betyder att det går att säga vad denna del av tjänstepensionen blir under förutsättning att man arbetar och har ITP fram till 65. (Hittills har den nya i ITP-planen inte sjösatts, vilket betyder att samtliga i undersökningen omfattas av den gamla planen.)

Ändå är det något fler som svarar att de litar på pensionsprognosen i det orangefärgade kuvertet än som svarar att de litar på Collectums pensionsprognos – 43 procent jämfört med 39 procent.

Alla som omfattas av ITP har även en kompletterande ålderspension, ITPK, som är premiebestämd. Bara 9 procent svarar att de minns uppgiften i pensionsbeskedet från Collectum om värdet på ITPK.

Trots att det tydligt står på pensionsbeskedet från Collectum att det är ett "Årsbesked över din tjänstepension" svarar bara 45 procent rätt på frågan vad det omfattar. 29 procent tror att beskedet även omfattar den allmänna pensionen.

Många har svårt att förstå de ord som Collectum använder. Exempelvis svarar bara 18 procent av privat tjänstemännen att de "vet säkert" vad ITP betyder. Resultatet ska ses mot bakgrund av att ITP för de flesta yngre eller medelålders privat tjänstemän kommer att stå för en mycket stor andel av den framtida pensionen.

Andelen av privat tjänstemännen som svarar att de "vet säkert" vad följande ord/uttryck i pensionsbeskedet från Collectum betyder

ITP	18 %
ITPK	16 %
Familjeskydd	35 %
Arvsvinst	18 %
Avkastningsskatt	18 %
Prel. månadsbelopp i fem år	29 %

Kåpans pensionsbesked får befogad kritik

Av pensionsbeskeden i undersökningen får det från Kåpan, som går till statligt anställda, sämst resultat.

Av de svarande i undersökningen är 123 statligt anställda och av dessa uppger 86 att de själva har fått ett pensionsbesked från Kåpan.

Majoriteten av de statligt anställda – 51 procent – tycker att pensionsbeskedet från Kåpan är mycket eller ganska svårt att förstå. 44 procent litar inte på pensionsprognosen och bara 8 procent minns på ett ungefär den egna pensionsförsäkringens totala värde. Detta trots att det totala värdet står i den översta rutan på beskedet och alltså är väl synligt.

Kritiken av Kåpans pensionsbesked är i högsta grad befogad. Det är otydligt när man läser beskedet vilken pension detta avser. Över huvud taget är det märkligt att skicka ut ett pensionsbesked som innehåller bara en del av den tjänstepension man får som statligt anställd. Hur ska mottagarna kunna veta att det utöver den tjänstepension som redovisas även kan finnas en förmånsbestämd del?

Den som har placerat den valbara delen av sin statliga tjänstepension hos ett annat pensionsbolag än Kåpan får heller inte besked om detta i Kåpans pensionsbesked.

Inom Kåpan finns olika pensionsalternativ: Kåpan Tjänste, Kåpan Extra, Kåpan Plus och Kåpan Ålderspension. Det aktuella pensionskapitalet i dessa olika delar finns det uppgifter om. Men det är svårt att räkna ut hur pensionsbeskedet från Kåpan förhåller sig till andra pensionsbesked. Om man vill överblicka hela sin tjänstepension, inte bara de delar som förvaltas av Kåpan, hur gör man då?

| 31

Kåpan Plus är en privat pensionsförsäkring som kan tecknas inom ramen för Kåpan. I Pensionsbeskedet från Kåpan blandas alltså uppgifter om tjänstepension med uppgifter om privat pensionssparande.

Den prognos som presenteras förutsätter inte att några ytterligare pengar ska betalas in i systemet. Men den bygger på antagandet om en femprocentig återbäringssränta – något som inte kan garanteras. Utbetalningstiden för pensionen är satt till fem år för Kåpan Tjänste, Kåpan Extra och Kåpan Plus. Det betyder att dessa pensioner upphör betalas ut efter att man fyllt 70 år. Som pensionssparare måste man vara observant på om pensionen är livsvarig eller inte.

EXEMPEL

KÅPAN PENSIONER

April 2006

Pensionsbesked per 2005-12-31

490501-4455

Demo Demosson
Demovägen 1
111 22 DEMOBORG

Försäkringens värde 2005-12-31

Värde är inbetalda premier, nettoavkastning inklusive återbäring.

	1	2	3
Försäkring		Värde	varav garanterat värde
Kåpan Tjänste		67 656	61 509
Kåpan Extra, med återbetalningsskydd		1 970	1 879
Kåpan Ålderspension, med återbetalningsskydd		25 849	22 040
Kåpan Plus, med återbetalningsskydd		110 624	105 117
Kåpan ITPK-P med återbetalningsskydd		21 051	21 051
Totalt värde		227 150	211 596

Inbetalda premier

	4	5
Försäkring	Under 2005	T.o.m. 2005-12-31
Kåpan Tjänste	4 011	44 813
Kåpan Extra, med återbetalningsskydd	468	1 973
Kåpan Ålderspension, utan återbetalningsskydd	13 077	25 783
Kåpan Plus, med återbetalningsskydd	3 600	79 600
Kåpan ITPK-P med återbetalningsskydd	4 063	23 663
Totalt inbetalt	25 219	175 832

Förväntad pensionsutbetalning per månad

Prognos beräknad på värdet av försäkringen enligt ovan och en antagen framtida återbäring på 5 %:

Försäkring	Fr.o.m. ålder	7	8	Per månad
Kåpan Tjänste	65 år	5 år		1 732
Kåpan Extra, med återbetalningsskydd	65 år	5 år		50
Kåpan Ålderspension, utan återbetalningsskydd	65 år	livsvarig		165
Kåpan Plus, med återbetalningsskydd	65 år	5 år		2 787
Kåpan ITPK-P med återbetalningsskydd	65 år	5 år		568
Totalt				5 302

Din pension från Kåpan

Utvecklingen av värdet på ditt pensionskapital är beroende av återbärringsräntan. Så här har återbärringsräntan för Kåpan varit de senaste åren:

År	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	1997	1996	genomsnitt 10 år
Ränta	10,0 %	5,0 %	3,5 %	1,0 %	4,0 %	6,0 %	14,0 %	11,1 %	11,1 %	11,4 %	7,7 %

Din pension förvaltas av Kåpan pensioner försäkringsförening. Vill du fråga om Kåpanpensionerna eller göra egna pensionskalkyler? Kontakta Kåpans kundtjänst hos SPV, telefon 060-18 75 85, fax 060-18 77 47, e-post: kapan@spv.se, webbplats: www.spv.se eller via brev: Jägargatan 1, 851 90 Sundsvall

Andelen av de statligt anställda som svarar att de "vet säkert" vad följande ord/uttryck i pensionsbeskedet från Kåpan betyder

Garanterat värde	24 %
Kåpan Tjänste	13 %
Kåpan Extra	6 %
Kåpan Ålderspension	6 %
Kåpan Plus	4 %
Kåpan ITPK-P	5 %
Återbetalningsskydd	33 %
Nettoavkastning inklusive återbäring	13 %

Svårläst pensionsbesked från Fora

Pensionsbeskedet från Fora är det näst vanligaste, efter det orangefärgade kuvertet. Totalt skickar Fora ut cirka 2,6 miljoner pensionsbesked till privatanställda arbetare.

| 33

Volymen gör det desto mer förvånande att pensionsbeskedet från Fora ser ut som det gör. Varför har man inte gjort det mer attraktivt att läsa?

Av de 240 privatanställda arbetare i åldrarna 28–50 år som tagit ställning till pensionsbeskedet från Fora svarar 48 procent att det är mycket eller ganska svårt att förstå. (Faktum är att vi själva inte förstår detta pensionsbeskeds alla delar.)

10 procent uppger att de minns den sida i pensionsbeskedet från Fora där pensionskapitalets aktuella värde redovisas.

Färre än hälften – 44 procent – svarar att pensionsbeskedet från Fora enbart omfattar deras avtalspension. Nästan lika många svarar att de är tveksamma till vad beskedet omfattar.

Andelen av de privatanställda arbetarna om svarar att de "vet säkert" vad följande ord/uttryck i pensionsbeskedet från Fora betyder

Premier	20 %
Avkastningsskatt	12 %
Traditionell försäkring	12 %
Återbetalningsskydd	37 %
Belopp enligt övergångsreglerna	4 %
Kapital från/till annan pensionsförvaltare	7 %

Fora AB, 101 56 Stockholm
Besök: Vasagatan 12
Telefon Kundservice: 020-24 00 40
E-post: kundservice@fora.se
Internat: www.fora.se

~~XXXXXXXXXXXX~~

~~XXXXXXXXXXXX~~
341 39 LJUNGBY

Din Avtalspension SAF-LO per den 31 december 2006

Värdebeskedet visar hur mycket du hittills tjänat in till denna pension. Vi har inte gjort några beräkningar om vad du kommer att tjäna in i framtiden. Nya premier som betalas in påverkar din pension.

Traditionell försäkring, från 65 år och livet ut	Kronor per år
Belopp enligt övergångsregler	1 256
Pension, varav garanterat belopp 783 kronor per år	1 087
Summa	2 343

Din **Fondförsäkring** hade ett värde per den 31 december 2006 på **56 279 kronor**. Pensionens storlek kommer att beräknas på värdet av din fondförsäkring i samband med att pensionsutbetalningarna påbörjas.

På nästa sida kan du se hur ditt pensionskapital har utvecklats under 2006.

Återbetalningsskydd

Ditt pensionskapital hade ett värde per den 31 december 2006 på **67 632 kronor** (se nästa sida). Efterlevandepensionens storlek beräknas på värdet av pensionskapitalet vid dödsfallet. Om du avlider före 65 år betalas pensionen ut till förmånstagare under fem års tid.

Förmånstagare är i första hand din make/maka, registrerad partner eller sambo. I andra hand dina barn.

Värdebeskedet grundar sig på uppgifter som arbetsgivare och pensionsinvaltare lämnat. Om någon uppgift ändras påverkar det pensionen.

 Förklaringar till Värdebeskedet hittar du i den medföljande ordlistan och på vår webbplats www.fora.se. Frågor om Värdebeskedet och Avtalspension SAF-LO besvaras av vår Kundservice på telefon **020-24 00 40** eller e-post kundservice@fora.se

V g vänd

101 56 Stockholm

Fors AB, 101 56 Stockholm
Bastö: Vasagatan 13
Telefon Kundservice: 020-24 00 40
E-post: kundservice@fora.se
Internet: www.fora.se

Utskriftsdatum
2007-03-12

AVTALSPENSION/SÄF-LO

MINPENSION/SEB

341 39 LJUNGBY

Pensionsbesked för din Avtalspension SAF-LO

Genom din anställning omfattas du av Avtalspension SAF-LO. Det är din arbetsgivare som betalar in premier till denna extra pension som du har utöver allmän pension. Här kommer den årliga lagesrapporten som visar värdet på din avtalspension.

Vill du ändra ditt val gör du det på www.fora.se. Här kan du även läsa mer om Avtalspension SAF-LO samt jämföra pensionsförvaltningsavgifter för att se hur de kan påverka ditt pensionskapital. Har du idag en fondförsäkring och vill byta fonder hos samma pensionsförvaltare ska du kontakta dem direkt. Adresser ser du här nedanför.

Vill du veta mer om hela din pension? På www.minpension.se får du uppgifter om både allmän pension och avtalspension. Du kan också få en prognos över din framtida pension. Saknas det uppgifter om din avtalspension beror det på att alla pensionsförvaltare ännu inte är med.

Vänliga hälsningar
Fors AB

Traditionell försäkring

- **AMF Pension** www.amfpension.se 020-696 720
- **Folkam Liv** www.folkam.se 0771-22 99 091
- **Handelsbanken Liv** www.handelsbanken.se/liv 0771-78 22 25
- **KPA Försäkringsföretag** www.kpa.se 020-450 300
- **Länsförsäkringar** www.lansforsakringar.se 020-313 313
- **Nordea Liv & Pension** www.nordea.se/pension 08-767 67 04
- **Pensionskassan Prometheus** (för medarbetare i Antropoofakt orienterade verksamheter eller tidigare medlemmar) www.huvudmannaforbundet.com 08-605 45 61
- **Pensionskassan PSA, Försäkringsföretag** (för anställda i Swedish Match-koncernen) www.pensionskassan.com 08-658 02 00
- **SEB:SEB Trygg Liv*** www.tryggiv.se/se 020-11 11 800
- **Skandia Liv** www.skandia.se 020-55 55 00
- **SPP Livförsäkring** www.spp.se 0771-533 533
- **Svensk Handel Försäkringar - KPK** (endast för anställda i handeln) www.ahf.kpi.se 08-762 76 70
- **Volvoresultat Försäkringsföretag** (för anställda i Volvo o. Volvo Personbilar) www.volvoresultat.com 031-66 12 10

Fondförsäkring

- **AMF Pension** www.amfpension.se 020-696 720
 - **Avanza Pension** www.avanza.se 08-542 250 00
 - **Danica Förförsäkring** www.danica.se 0752-48 10 00
 - **Folkam-LO Fondförsäkring** www.folo.no 020-414 414
 - **Handelsbanken Liv** www.handelsbanken.se/liv 0771-78 22 25
 - **KPA Fondförsäkring** www.kpa.se 020-450 500
 - **Länsförsäkringar** www.lansforsakringar.se 020-313 313
 - **Nordea Liv & Pension** www.nordea.se/pension 020-711 711
 - **SEB:SEB Trygg Liv** www.tryggiv.se/se 020-11 11 800
 - **Skandia Fondförsäkring** www.skandia.se 020-55 55 00
 - **SPP Liv Fondförsäkring** www.spp.se 0771-533 533
 - **Svensk Handel Försäkringar - KPK** (endast för anställda i handeln) www.ahf.kpi.se 08-762 76 70
 - **Svebank Försäkring** www.svebank.se 0771-60 65 02
- * Ej valbara bolag fr o m 5/1 2004

KPA klarar sig halvbra vid en jämförelse

De kommun- och landstingsanställda får själva välja i vilket bolag de ska placera sin tjänstepension, men det finns inget enhetligt pensionsbesked för dessa grupper. Vi har valt att ta med KPA:s pensionsbesked, eftersom KPA är den största förvaltaren av tjänstepension för kommun- och landstingsanställda. Bolaget är också ickevalsalternativ för de kommun- och landstingsanställda som inte själva har valt någon pensionsförvaltare för sin premiebestämda tjänstepension.

I undersökningen har 279 kommun- eller landstingsanställda tagit ställning till pensionsbeskedet från KPA. Av dessa uppger 112 att de själva har fått ett pensionsbesked från KPA.

”Värdebeskedet” från KPA omfattar bara en sida. 42 procent av de kommun- eller landstingsanställda i undersökningen tycker att beskedet är mycket eller ganska svårt att förstå. 19 procent svarar att de på ett ungefär minns hur stort deras utgående pensionskapital från KPA är. Det är bättre än för de andra pensionsbeskeden om tjänstepension, men fortfarande inte bra.

Hälften svarar rätt på frågan att pensionsbeskedet från KPA bara omfattar eventuell tjänstepension. Det är också något bättre än för de andra pensionsbeskeden.

Pensionsbeskedet från KPA klarar sig halvbra i undersökningen. Men det säger egentligen mer om de andra aktörerna än om KPA:s förmåga att ta fram ett begripligt pensionsbesked.

Föredömligt med pensionsbeskedet från KPA är att det inte innehåller någon prognos utan bara en redovisning av det kapital som faktiskt finns i pensionsförsäkringen. Däremot är det olyckligt att de kommun- och landstingsanställda bara får uppgifter om den premiebestämda delen av sin tjänstepension. För eventuell förmånsbestämd del skickas det inte ut något pensionsbesked, vilket gör det svårare att se helheten. Att det inte skickas ut något pensionsbesked för den förmånsbestämda delen av tjänstepensionen är dock inget som KPA bär ansvaret för.

██████████ mars 2007
██████████
██████████

Försäkrad ██████████
 Produkt KPA SmartPension®
 Försäkringsform Livsvarig ålderspension med återbetalningsskydd
 Födelsedatum ██████████
 Tjänstepensionsförsäkring KPA ██████████ - █
 Betalas ut från och med Mars 2034

VÄRDEUTVECKLING UNDER PERIODEN 2005-07-01 TILL 2006-12-31

Inglående pensionskapital 2005-07-01 26 379 kr

Inbetalda premier	0 kr
Värdetförändring	9 063 kr
Summa intäkter	9 063 kr

Årsavgift	0 kr
Avgift för skatt	-147 kr
Summa avgifter	-147 kr

Utgående pensionskapital 2006-12-31 35 295 kr

Fondinnehav 2006-12-31

Fond	Kurs	Andel	Saldo
KPA Etisk Aktiefond	199,97	176,5004	35 294,78 kr

Fördelning av premier som betalas in

Fond	Fördelning
KPA Etisk Aktiefond	100 %

ÅTERBETALNINGSSKYDD - HUR MYCKET BETALAS UT VID DÖDSFALL?

Vid dödsfall betalas pensionskapitalet ut till dina förmånstagare (efterlevande) under 5 år.

Värdet av pensionskapitalet den 31 december 2006 ger 588 kr/mån

Summa återbetalningsskydd: 588 kr/mån

Det relativa återbetalningsskyddet är beräknat på fondandelarnas värde en viss dag. Observera att kursförändringar innebär att skyddet både kan öka och minska i storlek.

Andelen av de kommun- och landstingsanställda som svarar att de "vet säkert" vad följande ord/uttryck i pensionsbeskedet från KPA betyder

Avgiftsbestämd ålderspension	6 %
Livsvarig ålderspension	11 %
Återbetalningsskydd	46 %
Värdeförändring	32 %
Avgift för skatt	37 %
Fondandelar	31 %

Stora skillnader mellan olika pensionsbesked

Sammanfattningsvis kan konstateras att pensionsbeskeden skiljer sig åt rejält. Informationen är uppställd på olika sätt och många av de uppgifter som redovisas är inte jämförbara. För mottagarna är det svårt att veta hur de olika pensionsbeskeden förhåller sig till varandra. Hur ska jag göra för att räkna ut min totala pension?

38 |

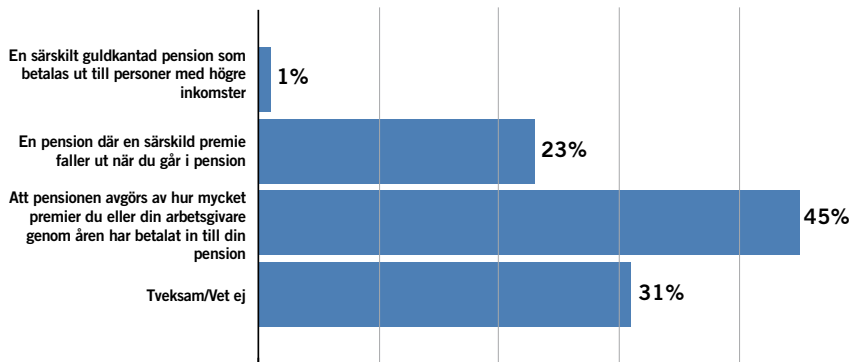
Delvis beror skillnaderna på att pensionssystemen i sig är olika. Avgörande för att förstå olika pensionssystem är att kunna skilja på förmånsbestämda och premiebestämda pensioner. Resultaten från Alectas undersökning visar att få över huvud taget känner till vad dessa ord betyder. Endast 45 procent väljer rätt svarsalternativ när de får frågan "Vad betyder premiebestämd pension?"

Ännu färre vet vad förmånsbestämd pension betyder. Bara 28 procent väljer rätt svarsalternativ när de får frågan "Vad betyder förmånsbestämd pension?" 13 procent tror att detta är "en speciellt förmånlig pension som betalas ut till personer med högre inkomster". 15 procent tror att det är en pension där som pensionär har rätt till vissa förmåner utöver pensionen.

Det blir svåröverskådligt när premiebestämda och förmånsbestämda pensioner blandas, men det hindrar inte att pensionsbeskeden kan bli tydligare och mer pedagogiska. Det borde gå att enas om en gemensam uppställning och gemensamma ord som alla aktörer använder sig av.

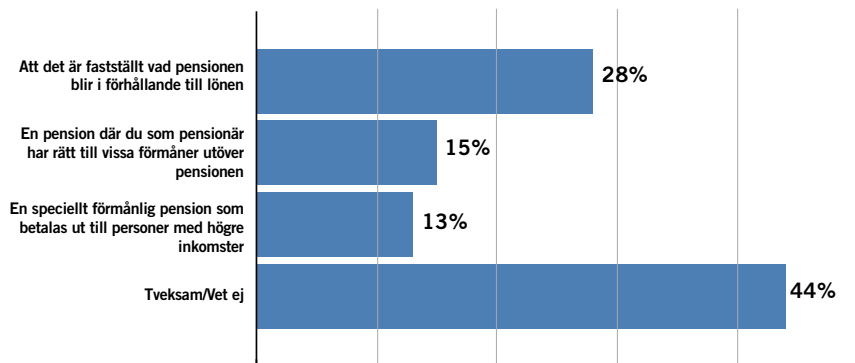
En uppgift som är jämförbar är den om pensionskapitalets storlek. Den återfinns i alla pensionsbesked för premiebestämda pensioner. Tyvärr skymms uppgiften ofta av otillförlitliga prognoser som ska visa hur stor den månatliga pensionen kommer att bli.

VAD BETYDER PREMIEBESTÄMD PENSION?

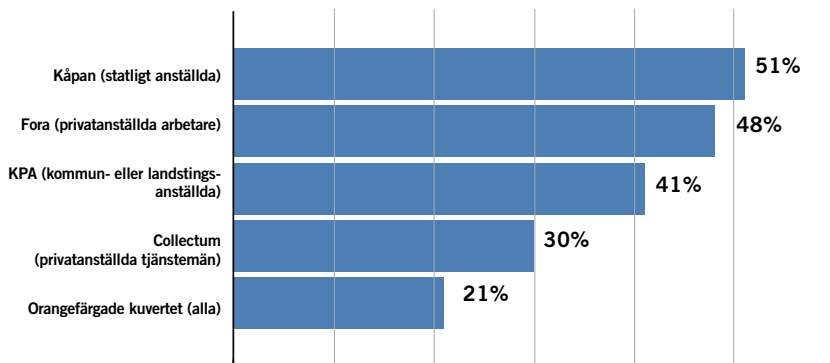
Svarande: 1086 förvärvsarbetande i åldrarna 28–50 år
Källa: Alecta, egen undersökning

VAD BETYDER FÖRMÅNSBESTÄMD PENSION?

Svarande: 1086 förvärvsarbetande i åldrarna 28–50 år
Källa: Alecta, egen undersökning

ANDELAR SOM SVARAR ATT DESSA PENSIONS BESKED ÄR MYCKET ELLER GANSKA SVÅRA

Svarande: 1086 förvärvsarbetande i åldrarna 28–50 år
Källa: Alecta, egen undersökning

4. Slutsatser

Pensionsfrågan är en viktig framtidsfråga, det är de är flesta överens om. Den handlar bland annat om hur vi ska hantera fenomenet att andelen äldre människor i samhället växer.

Sverige tog ett stort steg på 1990-talet genom reformeringen av det allmänna pensionssystemet. Länder som Storbritannien, Frankrike och Tyskland har fortfarande inte mäktat med motsvarande förändring, och sneglar avundsjukt på den svenska reformen.

Pensionsreformen har åtföljts av nya pensionsavtal på en rad avtalsområden. I dessa avtal går förändringen i samma riktning – från förmånsbestämda till premiebestämda pensioner. Parallellt med detta sker en utveckling där individen i ökad utsträckning får möjlighet att själv bestämma hur det egna pensionskapitalet ska förvaltas.

| 41

Regelverken förändras successivt, men den mentala omställningen går inte lika snabbt. Det finns fortfarande mycket att göra när det gäller att ställa om tänkesättet i pensionsfrågan.

I premiebestämda pensionssystem ska du som individ själv bygga upp ditt eget pensionskapital. När du förvärvsarbetar, eller gör något annat som berättigar till pension, avsätts öronmärkta pensionspengar i olika pensionssystem. En stor del av dessa pensionspengar har du möjlighet att själv placera för att få en så bra pension som möjligt.

Det råder bred politisk enighet kring den nya pensionsordningen. Men en förutsättning för att den ska fungera är att människor vet vilka spelregler som gäller. Budskapet måste spridas att vi var och en måste fylla vår egen ”pensions-säck” inför ålderdomen.

För att vi ska kunna göra detta krävs i sin tur att det på pensionsbeskeden tydligt framgår vilket pensionskapital vi hittills har tjänat ihop. Det behövs också en bättre fungerande pensionsmarknad, där det lätt går att jämföra villkor och priser mellan olika bolag. I dag gör bristen på transparens och jämförbarhet att konkurrensen delvis är satt ur spel.

Behovet av att göra pensionsvillkoren mer lättbegripliga har diskuterats länge. Det går inte att förvänta sig att pensionsaktörerna själva ska lösa problemet, eftersom allas strävan förstås är att framhålla sig själva och sina egna produkter.

Fem åtgärdsförslag

Ett nytt pensionstänk kräver åtgärder från olika håll. Vi har fem konkreta förslag som tillsammans ger stor effekt:

1. Slopa prognoserna för premiebestämda pensioner

En första nödvändig åtgärd är att slopa alla prognoser för premiebestämda pensioner. I ett premiebestämt pensionssystem är det pensionskapitalet som är viktigt. Det är fel att presentera prognoser som bygger på gissningar.

Det budskap som bör sändas ut är att du som individ själv styr över din framtida pension, inte att pensionen är spikad flera decennier i förväg.

Om Försäkringskassan tar initiativet och avskaffar pensionsprognosen i det orangefärgade kuvertet kommer säkert andra pensionsaktörer att följa efter.

2. Skapa en enhetlig uppställning för pensionsbesked

Det är rimligt att begära att man som pensionssparare ska kunna jämföra uppgifterna i olika pensionsbesked. En andra viktig åtgärd är därför att skapa en enhetlig uppställning för pensionsbesked som alla kan lära sig att känna igen. Ett kriterium för den nya uppställningen måste vara att det ska vara lätt att lägga ihop sitt pensionskapital i olika pensioner. Ett annat att alla avgifter ska redovisas tydligt och summeras så att den effektiva avgiften framgår. Här kan Finansinspektionen agera.

3. Inför ett enhetligt språkbruk för pensioner

Heter det premiefrielseförsäkring eller betalningsbefrielse? Det viktiga är egentligen inte vilka ord som används, utan att det finns ett enhetligt språkbruk som alla följer – och att risken för missförstånd begränsas

Eftersom pensionsaktörerna bevisligen inte mäktar med att själva enas om ett gemensamt språkbruk för pensioner måste Finansinspektionen utnyttja möjligheten att peka med hela handen och bestämma vilka ord och uttryck som ska gälla.

4. Sluta skicka dubbla pensionsbesked

Det är förstås oacceptabelt att man som pensionssparare kan få pensionsbesked från olika aktörer om en och samma pension. Många pensionsbesked från olika håll kan ge intrycket att pensionen är större än vad den faktiskt är. Oskicket med dubbla pensionsbesked måste stoppas.

5. Förenkla kollektivavtalen för de kommun- och landstingsanställda

Avslutningsvis, för det femte, är det nödvändigt att förenkla kollektivavtalen för de kommun- och landstingsanställda. De förmånsbestämda delarna i deras tjänstepensioner är i dag så komplicerade att det inte går att uttala sig om vad pensionen blir. Att upprätthålla denna ordning samtidigt som man begär att individen ska ta ett större ansvar för sin egen pension är ohållbart.

Sveriges Kommuner och Landsting och deras fackliga motparter bör omedelbart ta initiativet till att förenkla de nuvarande kollektivavtalen. Den nuvarande ordningen är rättsosäker.

Sammantaget kan vi konstatera att det finns för mycket stuprörstänkande när det gäller pensioner. Det behövs bättre kontakter mellan politiker, kollektivavtalsparter, pensionsbolag och myndigheter, så att förståelsen ökar för hur olika pensionssystem och pensionsbesked påverkar varandra.

5. Ordlista – pensionsord

Avgifter Kan vara en synonym till premier. Men det kan också vara den betalning som pensionsbolagen tar ut av spararna.

Avkastningsskatt Skatt som pensionsbolaget betalar in på det pensionskapital som förvaltas.

Familjeskydd Om jag dör före pensioneringen utfaller en månatlig pension till mina närmaste (make/sambo/barn). Oftast är detta ett valbart tillägg.

ITP En kollektivavtalad tjänstepension för privatanställda tjänstemän. I den gamla ITP-planen är pensionen i huvudsak förmånsbestämd. Privatjänstemän som är födda 1979 eller senare omfattas av den nya ITP-planen, där pensionen är premiebestämd.

ITPK ITPK är den premiebestämda delen i den gamla ITP-planen. Den försäkrade får själv välja om pengarna i denna del ska placeras i en traditionell försäkring eller i en fondförsäkring.

Kåpan Extra Lokalt avtalad tjänstepension för statligt anställda som är en komplettering till Kåpan Tjänste. Premierna till Kåpan Extra finansieras genom avstående från löneökning eller motsvarande förmån.

Kåpan ITPK-P En särskild tjänstepension för anställda på Posten. Den anställde får själv välja hur pengarna ska förvaltas, liksom i ITPK.

Kåpan Plus En privat pensionsförsäkring för statligt anställda som Kåpan erbjuder.

Kåpan Tjänste En tjänstepension för statligt anställda. Pensionen utbetalas normalt från 65 års ålder och under fem år.

Kåpan Ålderspension Den individuella delen av tjänstepensionen för statligt anställda. Den anställde får själv välja om denna del ska placeras i en traditionell försäkring eller i en fondförsäkring.

Livsvarig ålderspension En månatlig pension som betalas ut från pensioneringen och sedan under resten av livet.

Premier De pengar/avgifter som betalas in till den framtida pensionen.

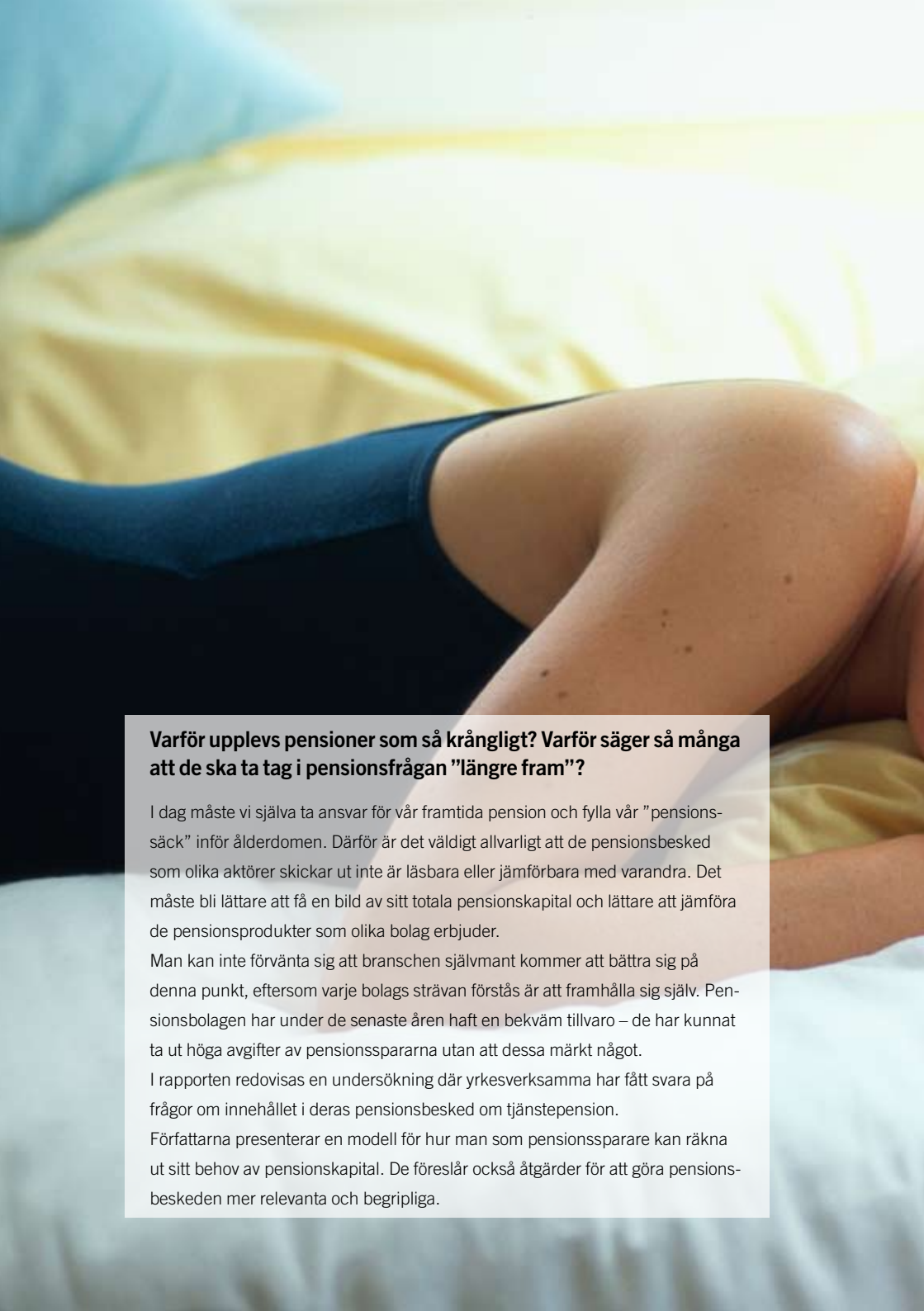
Traditionell försäkring Som sparare är man garanterad en viss lägsta avkastning på sina pensionspengar. Pensionsbolaget bestämmer hur pengarna ska placeras.

Återbetalningsskydd Om jag dör betalas mitt pensionskapital ut till mina närmaste i form av en månatlig pension (make/sambo/barn).

För fler ord – se synonymordlistan för pensionsbesked i slutet av kapitel 1.

Om Alectas undersökning

Genomfördes i april 2007. 1 086 förvärvsarbetande i åldrarna 28 – 50 år svarade på en e-postenkät. Utförare: United Minds.

A photograph of a person lying on their side on a bed. They are wearing a dark blue long-sleeved top. The bed has a bright yellow blanket and a light blue pillow. The background is softly blurred, showing more of the bed and the person's arm.

Varför upplevs pensioner som så krångligt? Varför säger så många att de ska ta tag i pensionsfrågan ”längre fram”?

I dag måste vi själva ta ansvar för vår framtida pension och fylla vår ”pensions-säck” inför ålderdomen. Därför är det väldigt allvarligt att de pensionsbesked som olika aktörer skickar ut inte är läsbara eller jämförbara med varandra. Det måste bli lättare att få en bild av sitt totala pensionskapital och lättare att jämföra de pensionsprodukter som olika bolag erbjuder.

Man kan inte förvänta sig att branschen självmant kommer att bättra sig på denna punkt, eftersom varje bolags strävan förstås är att framhålla sig själv. Pensionsbolagen har under de senaste åren haft en bekväm tillvaro – de har kunnat ta ut höga avgifter av pensionsspararna utan att dessa märkt något.

I rapporten redovisas en undersökning där yrkesverksamma har fått svara på frågor om innehållet i deras pensionsbesked om tjänstepension.

Författarna presenterar en modell för hur man som pensionssparare kan räkna ut sitt behov av pensionskapital. De föreslår också åtgärder för att göra pensionsbeskeden mer relevanta och begripliga.